

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ СПАДЩИНИ ЮНЕСКО У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ

Мелько Л.Ф.,

*к.пед.н., доцент, завідувач кафедри туризму,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м.Київ, Україна,
e-mail: ludmilam@krok.edu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5979-666X>*

Спадщина ЮНЕСКО – потужне надбання світової цивілізації, туристичний потенціал якого є незаперечним.

На сьогодні до Списку Всесвітньої культурної і природної спадщини ЮНЕСКО належить 1121 об'єкт: 869 об'єктів культури, 213 – природи, 39 – змішаних із 167 країн-учасниць (на 01.11.2020 р.). Україна має 7 об'єктів (6 культурних, 1 природний) [1]. Значна кількість об'єктів є не тільки шедеврами світової культури, але й популярними туристичними атракціями та дестинаціями.

Величезний туристичний потенціал має також нематеріальна культурна Спадщина ЮНЕСКО. До Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства належить 463 елемента із 124 країн (на 01.11.2020 р.). Україна має 2 елемента у вищезазначеному списку (Петриківський розпис, Косівська кераміка) та 1 – у Списку, що потребує термінової охорони (Козацькі пісні Дніпропетровщини) [2]. Знайомство з елементами нематеріальної культурної спадщини є складовою популярних туристичних маршрутів у всьому світі.

Можна стверджувати, що Спадщина ЮНЕСКО – невід'ємна складова туристичної діяльності, управління якою здійснюється висококваліфікованими фахівцями, у т.ч. в галузі туризму.

Але формування основ знань щодо питань використання Спадщини ЮНЕСКО у туризмі, створення та просування ексклюзивного туристичного продукту, управління спадщиною щодо потреб туристичної індустрії потребує професійної підготовки ще у студентські роки.

Підготовка майбутніх фахівців з туризму вимагає пошуку сучасних форм та методів навчання. Пропонуємо розглянути шляхи оптимізації практико-орієнтованої підготовки майбутніх фахівців з туризму щодо вивчення Спадщини ЮНЕСКО: 1) знайомство зі Спадщиною ЮНЕСКО під час екскурсійних програм, туристичних маршрутів; 2) залучення студентів до участі в організації та проведенні різноманітних тематичних заходів (фестивалів, ярмарок, конференцій, семінарів, круглих столів та ін.); 3) введення відповідної дисципліни у навчальні плани за спеціальністю «Туризм» (зокрема, у цикл вибіркових дисциплін); 4) створення тематичного наукового гуртка; 5) налагодження тісних партнерських взаємозв'язків із підрозділами ЮНЕСКО; 6) проведення системної практико-орієнтованої підготовки студентів (майстер-класи, професійні студії, круглі столи та ін.) із залученням фахівців-практиків.

Враховуючи досвід практико-орієнтованої підготовки студентів зі спеціальності «Туризм» на базі Університету «КРОК» щодо вивчення Спадщини

ЮНЕСКО, пропонуємо розглянути приклади конкретних заходів згідно з вищезазначеними пропозиціями (табл.1).

Таблиця 1

**Практико-орієнтовані заходи щодо вивчення та популяризації
Спадщини ЮНЕСКО**

Типологія заходу	Тематика (приклади)
Навчально-методична екскурсія	«Софія Київська як об'єкт ЮНЕСКО» (курс «Організація екскурсійної діяльності»)
Наукова екскурсія+майстер-клас	«Нематеріальна культурна спадщина України» (Національний музей українського народного декоративного мистецтва; курс «Спадщина ЮНЕСКО у туризмі»)
Практико-орієнтований тур Україною	«Полтавщина із Київград-Тур»
Практико-орієнтований тур Європою	«Weekend в Будапешті+Відень з туроператором «Сакумс»
Країнознавчі просвітницькі фестивалі	«V Країнознавчий просвітницький фестиваль «Діалог культур»: країни Америки, Австралія, Океанія» (Університет «КРОК»)
Всеукраїнський проект, науково-практична конференція	«Всесвітня спадщина ЮНЕСКО в руках молоді: знати, зберігати, діяти» (Університет «КРОК» у співпраці з Національним Києво-Печерським історико-культурним заповідником – НКПІКЗ)
Виїзне засідання наукового гуртка	Вечір індійської культури «Під зорями Індії» (Індійський культурний центр Посольства Республіки Індії в Україні)
Міжнародний семінар керівників об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО	«Жива релігійна спадщина всесвітнього значення – спільне управління та стале використання» (НКПІКЗ) (участь студентів у якості волонтерів)
Круглий стіл	«Києво-Печерська лавра як об'єкт ЮНЕСКО. Управління всесвітньою спадщиною ЮНЕСКО в Україні» (НКПІКЗ)
Проект «Туристична вітальня»	«Проект Золоте кільце Русі-України» (громадська організація «Київський слов'янський університет»)

Окрім цього, зазначимо, що реалізація поставленої мети щодо формування у майбутніх фахівців з туризму відповідних професійних компетентностей, має відбуватися системно та послідовно протягом усього періоду навчання.

На сьогодні світова спільнота зіткнулась з потужними викликами, пов'язаними з тотальною пандемією. Надзвичайно постраждала туристична індустрія, під загрозою мільйони робочих місць. У цілому в світі постраждали 90% музеїв, у т.ч. об'єкти Всесвітньої спадщини. Але нові виклики створюють нові можливості.

ЮНЕСКО впроваджує новітні інтерактивні платформи щодо вивчення Спадщини ЮНЕСКО, до яких можна активно залучати студентів, особливо у період дистанційного навчання: віртуальні тури об'єктами Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, інтерактивні онлайн-виставки при підтримці Google Arts and Culture та ін. [3].

Центром Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО організована серія відеороликів від менеджерів об'єктів Всесвітньої спадщини, які діляться досвідом щодо діяльності у кризовий період, що є прикладом професіоналізму для майбутніх фахівців з туризму [4].

Спадщина ЮНЕСКО є потужним туристичним потенціалом для розвитку туризму і формування свідомості людей миру. Для її збереження та популяризації необхідно активно залучати майбутніх фахівців з туризму у процесі практико-орієнтованого навчання.

Список використаних джерел:

1. World Heritage List. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/> (дата звернення: 04.11. 2020).
2. Browse the Lists of Intangible Cultural Heritage and the Register of good safeguarding practices. URL: <https://ich.unesco.org/en/00011?type=00002#tabs> (дата звернення: 04.11. 2020).
3. Exploring World Heritage from home with UNESCO. URL: <https://en.unesco.org/covid19/cultureresponse/exploring-world-heritage-from-home-with-unesco> (дата звернення: 04.11. 2020).
4. Site managers report on Covid. URL: <https://whc.unesco.org/en/news/2101> (дата звернення: 04.11. 2020).

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Власенко Д.С.,

*студентка кафедри туризму,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: vlasenkods58@gmail.com*

Міхо О.І.,

*доцент кафедри туризму,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: alyonamikho@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1547-5597>*

Відповідно до Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року розвиток екологічного туризму в Україні визначається як один із стратегічних напрямів [5]. В умовах карантинних обмежень у зв'язку із розповсюдженням пандемії, подорожі невеликими групами на природу в межах країни також виглядають цілком реальними для реалізації турпідприємствами. Але наразі екологічний туризм не користується значною популярністю у внутрішньому туризмі через відсутність цікавих пропозицій турів.

Екотуризм (англ. Ecotourism), екологічний туризм – вид спеціалізованого туризму, що об'єднує цілеспрямовані подорожі до природних територій з метою глибшого розуміння місцевої культури та довкілля, що не руйнують цілісність екосистем та робить охорону довкілля вигідною для місцевого населення.

Основні принципи екотуризму були сформовані Міжнародним товариством екотуризму TIES: зведення до мінімуму негативних наслідків в екологічній та соціально-культурній сферах, підтримка екологічної сталості середовища; сприяння охороні довкілля та місцевого соціокультурного середовища; екологічна освіта; залучення місцевого населення та отримання ним доходів від туристичної діяльності, що створює економічні стимули для охорони довкілля; економічна ефективність та внесок у сталий розвиток регіонів, що відвідуються [2].

Основні різновиди екологічного туризму: 1) екотуризм в межах охорони природних територій (акваторій); 2) екотуризм поза межами охорони природних територій (акваторій), на території культурного ландшафту. Природоохоронні території включають національні природні парки, ботанічні сади, зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, дендрологічні парки тощо. Лідерами за кількістю природно-заповідних територій є Чернігівська, Тернопільська, Черкаська, Хмельницька, Закарпатська області.

Зважаючи на те, що в світі є дві моделі розвитку екологічного туризму – австралійська, де організація туризму відбувається в дикій природі, та західноєвропейська – подорожі в межах природоохоронних територій, то в Україні пріоритетною моделлю розвитку екотуризму на внутрішньому ринку туристичних послуг є остання [3, с. 18]. Можна стверджувати, що розвиток

екологічного туризму в Україні – один з найперспективніших шляхів покращення стану природно-заповідного фонду та інших природних територій.

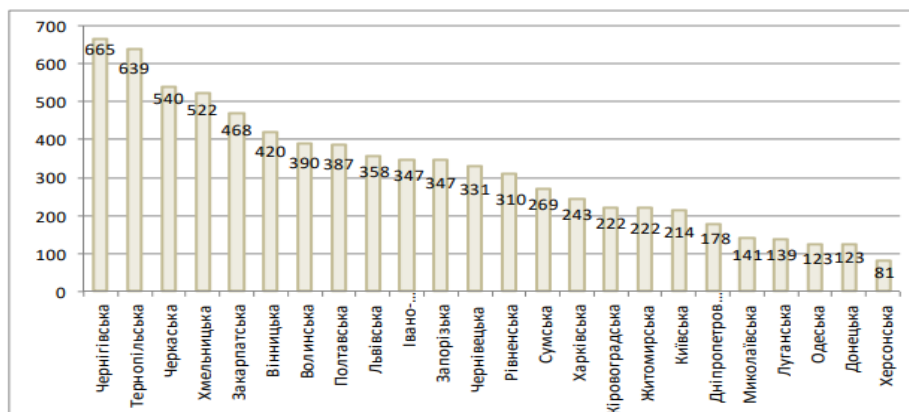

Рис. 1. Кількість природно-заповідних територій в областях України (станом на 01.01.2018 р., од.)

Джерело: створено на підставі [3]

В навчальній та науковій літературі виділяють такі різновиди екологічного туризму: спортивно-оздоровчий, власне екотуризм (природний, соціоекотуризм), культурно-пізнавальний та науковий туризм, промисловий, зелений тощо. В європейських країнах пропонуються екотури, під час яких туристи можуть спостерігати за тваринами у їхньому природному середовищі. Спостерігають за дельфінами, китами (Whale watching), морськими котиками (Seal watching), за птахами (Bird watching). В Таїланді та на Канарських островах спостереження за рідкісними птахами відбувається в спеціально створених тематичних парках [1, с.75].

Бердвочери в усьому світі ведуть блоги присвячені своєму захопленню. Також, вони мають спеціальні щоденники, куди вносять дані про побачену кількість птахів і їх міграцію, які потім передають в еко-служби, тим самим здійснюючи корисні «неформальні спостереження».

В Україні «Bird watching» починає набирати популярності, для українців спостереження за птахами – це нове хобі, цікавий вид дозвілля. Про пріоритетність розвитку цього різновиду екологічного туризму заявили у Львівській області, створено Ukrainian Birdwatching Centre для обслуговування іноземних туристів, є сторінка в соціальній мережі Facebook. Одне з найбільших об'єднань бердвочерів є на Дніпропетровщині. Бердвочери відвідують регіональний ландшафтний парк «Дніпрові пороги», який приваблює своїм пташиним різноманіттям – понад 100 видів птахів: сокіл-сапсан, поморник, стрепет, рідкісні види північних чайок та ще багато інших птахів, про існування яких люди часто і не здогадуються. Найкращий час для спостережень – з середини квітня до кінця травня. У цей час листя ще мало, тому птахів краще видно. Крім цього, навесні птахи частіше співають, тому можна почути різноманітність голосів. Найкращий час – рано вранці, до світанку або годину до заходу сонця. На базі регіонального ландшафтного парку «Дніпрові пороги» нами було запропоновано екскурсію (з елементами спостереження), тур

«вихідного дня» та багатоденні тури з елементами змагання. Основне завдання змагання – сфотографувати птахів, включених у спеціальний орнітологічний каталог.

Отже, Україна багата на різноманітні природні туристичні ресурси, що є важливою передумовою розвитку екологічного туризму. Але розвиток цього виду туризму відбувається повільно через низку проблем: спостерігається низький рівень екологічної свідомості туристів, що є причиною багатьох варварських вчинків та свідчить про неготовність населення займатися екологічним туризмом; низький рівень зацікавленості регіональних туроператорів в розробці та просуванні екотурів із дотриманням принципів екологічного туризму; не сформований попит та відсутність реклами екологічного туристичного продукту; відсутність професійних кадрів на місцях (гідів – орнітологів); недосконала законодавча база, що відштовхує інвесторів.

За таких умов екологічний туризм розвивається повільними темпами, а нові цікаві турпродукти з'являються рідко. Втім, для підприємств, що надають туристичні послуги, має бути «золоте» правило: дотримуватись принципів екологічного туризму, сформованих TIES. Створений турпродукт - Bird watching тур - відомий іноземним туристам, зацікавить українського туриста, сприятиме розвитку природоохоронних територій в регіонах України, активізації внутрішнього туризму навіть в умовах карантинних обмежень.

Екологічний туризм повинен стати взірцем для екологізації усієї сфери туризму. Сталий, екологічно врівноважений туризм має стати не лише філософією, але й провідною управлінською стратегією розвитку регіонального туризму.

Список використаних джерел:

1. Міхо О.І. Анімація в рекреації та туризмі: Словник-довідник. К. : Видавництво Ліра-К, 2019. 224 с.
2. Міжнародне товариство екотуризму (TIES). URL: <https://ecotourism.org/> (дата звернення: 2.11.2020)
3. Природно-заповідний фонд України. URL: <http://pzf.menr.gov.ua/> (дата звернення: 2.11.2020)
4. Сорокіна, Г.О. Екологічний туризм: навчальний посібник. Луганськ: Вид-во Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, 2013. 204 с.
5. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80?fi> (дата звернення: 2.11.2020)